

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SPARTINAMAS LENKŲ KILMĖS ASMENŲ REPATRIACIJOS Į LENKIJĄ PROCESAS – Petras Maksimavičius	3
UŽ MEILĘ TĖVYNEI! – Jurgita Stankauskaitė	4
LR KONSULATE SEINUOSE ĮVYKO SUSITIKIMAS SU LENKIJOS LIETUVIŲ ORGANIZACIJŲ, ŠVIETIMO, ŽINIASKLAIDOS IR KULTŪROS ĮSTAIGŲ VADOVAIS – LR konsulato Seinuose inf.	6
BALTŲ VIENYBĖS DIENA – Petras Vitkauskas	7

MŪSŲ INTERVIU

KONSULATAS DIRBS, KAD LIETUVYBĖ KLESTĖTŲ – Irena Gasperavičiūtė	8
--	---

ŠVIETIMAS

DZŪKIJOS ŠAUKSMAS – Birutė Vaičiulienė	10
RUDENIO LINKSMYBĖS – Raimonda Chmieliauskienė	12
NĖPAPRASTA PARODA VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – Viktorija Čerlionytė	14

KULTŪROS BARUOSE

LIETUVIAI – ŽEMDIRBIŲ TAUTA – Tomas Čėpla	14
KAPELŲ ŠVENTĖ	16
PRASMINGA ŠVENTĖ MINDAUGUOSE – Antanina Urmanavičienė	18

TAUTOSAKA

KAP DU KAIMYNAI NETYČA PRASGYVENO	19
---	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

ŽYGIS „DAINAVOS APYGARDOS PARTIZANŲ TAKAIS“ – Gintaras Lučinskas	20
---	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Žygis žemaitukais aplink Lietuvą (Valdo Žilionio nuotr.)

Kapelų šventės akimirka (Roberto Sloviko nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
red@post.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI:

Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė,
Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2015-10-14.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17
val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Admini-
stracji i Cyfryzacji.
Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas (26-27 psl.).

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Spalio mėnuo. Kuo jis galėtų būti ypatingas, kai vis šalčiau ir šalčiau, o saulutės spindulį vis rečiau ir trumpiau galim regėti? Tačiau spalio puikus savo spalvomis ir giedru dangumi. Šį mėnesį jau labai rimtai mokiniai mokslus kremta. Taigi ir „mokyklinės“ šventės švenčiamos: spalio 5-oji UNESCO iniciatyva paskelbta Tarptautine mokytojų diena (ji švenčiama ir Lietuvoje), o spalio 14-oji Lenkijoje – Nacionalinės edukacijos diena. Taigi galima sakyti, kad spalio – mokytojų mėnuo.

Pažvelgę į mūsų bendruomenę pastebėsime, kad mokytojai – didžiausia išsilavinusi visuomenės grupė. Ji formuoja jaunąją kartą, jos rankose šio krašto ateitis. Pasižiūrėję atidžiau pamatysime, jog visi buvę Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkai – mokytojai.

Prieš 60 metų pedagogai kūrė Punksko lietuvių kultūros namus, Lenkijos lietuvių draugiją (tuometinę Lenkijos visuomeninės kultūros draugiją), dažniausiai režisavo klotimo teatrų spektaklius, mokė jaunimą šokių, dainų. Prie to, kad šis kraštas būtų lietuviškas, prisidėjo didieji mūsų krašto Mokytojai, ne kartą nepabijoję rizikuoti savo patogiu gyvenimu. Tai: Jonas ir Vlada Pajaujiai, Jonas Stoskeliūnas, Juozas ir Elena Vainos ir kt. Ar mokytojo darbui, kaip kad kunigo, reikalingas pašaukimas? Tikriausiai būtų puiku, jei mokytojais dirbtų vien idealistai, ypač šiandienos vartotojiškame pasaulyje. Taigi, mieli Mokytojai, nepristikime entuziazmo ir idealizmo savo prasmingame darbe!

Šiame „Aušros“ numeryje rasite pokalbį su dabartiniu Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovu VACLAVU Stankevičiumi. Jis deklaruoja norą padėti Lenkijos lietuvių bendruomenei siekti savo tikslų, teigia, kad lietuviškas puoselėjimas šiame krašte bus vienas iš kertinių jo darbo barų. Taigi darbo naujam konsulato vadovui nepristigs.

Spartinamas lenkų kilmės asmenų repatriacijos į Lenkiją procesas

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Vis labiau aštrėjant karo ir ekonominių pabėgėlių priėmimo Pietų ir Vakarų Europoje klausimui, Lenkijos Vyriausybė nusprendė pagreitinti tautiečių repatriaciją į Lenkiją. Ateinantiems metams šiam reikalui nuspręsta skirti 30 mln. zlotų bei suteikti papildomą paramą savivaldybėms, kurios nuspręs priimti repatriantus. Tai žymus lėšų padidėjimas, kadangi šiemetams buvo skirta perpus mažiau – apie 14 mln. zlotų.

Repatriacijos klausimas, kaip numatė įstatymų leidėjai, susijęs su lenkais, gyvenančiais Rytuose, daugiausia Kazachstane, tačiau taip pat kitose buvusios Sovietų Sąjungos „azijinės“ dalies respublikose. Procesas prasidėjo 1997 m. ir nuo to laiko į Lenkiją gyventi persikėlė apie 7 tūkstančius žmonių. Prieš metus Valstybės kontrolė (lenk. NIK), tyrusi, ar biudžeto lėšos šiam tikslui naudojamos racionaliai ir ar jomis nepiktnaudžiaujama, paskelbė, kad nuo 2007 m. atvykstančių į Lenkiją repatriantų skaičius mažėja, o visų su repatriavimu susijusių formalumų tvarkymas kartais trunka net apie

10 metų. Taigi repatriacijos procesas spartus nebuvo. Reikia neužmiršti, kad daliai potencialių repatriantų atvykimas į Lenkiją visai nėra patrauklus. Nusistovėjęs stereotipas, kad visi repatriantai tai labai nepasiturintys žmonės, daugeliu atvejų tėra mitas. Tikrųjų tremtinių jau mažai belikę, o jų palikuonys daugiausia gyvena tokį pat gyvenimą, kaip ir kiti tos šalies piliečiai. Todėl nereikia stebėtis, kad buvusių tremtinių iš Lenkijos palikuonys, jeigu ir ilgisi protėvių žemės, visai neketina palikti savo darbo arba savo verslų, įsigytų būstų ir keltis į Lenkiją, kur turėtų laukti pašalpų, valdžios malonės, mokytis kalbos ir siekti vietos bendruomenės pripažinimo.

Artėjant Seimo rinkimams šis klausimas vis dažniau linksnuojamas politikų. Natūralu, kad didėjant Vakarų Europos šalių spaudimui Lenkijai dėl karo pabėgėlių priėmimo iškyla tautiečių repatriantų

Lietuvos tremtinių bažnyčia Sibire

priėmimo ir jų materialinio aprūpinimo klausimas. Matyt, todėl dabartinė Vyriausybė ir ryžosi dvi- gubai padidinti lėšas šiam įstatymui įgyvendinti ir visam procesui pagreitinti. Parengtas naujas įstatymo projektas numato, kad sprendžiant repatriacijos problemas didesnę paramą gaus repatriantus priimančios savivaldybės, ilgės atvykusių žmonių „prisitaikymo“ prie naujų sąlygų laikotarpis, o tai susiję su pašalpų mokėjimo trukme, lenkų kalbos kursų, dokumentų vertimų apmokėjimu, profesijos kvalifikacijų kėlimu. Stiprinamas tose šalyse Lenkijos diplomatinė atstovybių konsulinis korpusas. Svarstomas taip pat klausimas, ar nevertėtų visus repatriantų priėmimo ir apgyvendinimo kaštus apmokėti tiesiogiai iš valstybės biudžeto, neprašant savivaldybių paramos, kas ne visuomet duodavo reikiamų rezultatų.

Prieš 15 metų priimtas Repatriacijos įstatymas numato, kad repatriantu gali tapti asmuo, kuris yra lenkų kilmės ir gali įrodyti ryšį su lenkiškumu, pavyzdžiui, žino... lenkų tradicijas. Net nereikalaujama gero lenkų kalbos mokėjimo. Taip pat reikia pažymėti, kad remiantis įstatymu repatriantais negali būti laikomi lenkų kilmės asmenys, gyvenantys Lietuvoje, Baltarusijoje ar Ukrainoje. Tai, žinoma, politinė nuostata, aiškiai rodanti, kurioms kaimyninių šalių teritorijoms dėl politinių ir istorinių motyvų suteikiamas „ypatingas“ statusas. Žiūrint į Lenkijos vykdomos istorinės politikos ypatumus, tai logiškas sprendimas, nors atlikti tyrimai rodo, kad daugiausia norinčiųjų tapti „repatriantais“ ir persikelti gyventi į Lenkiją yra tarp Ukrainoje gyvenančių lenkų.

LIETUVOJE

1990 metais atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, tuometinė Lietuvos Vyriausybė kaip vieną iš

prioritetinių savo veiklos kryptių pradėjo formuoti socialinę valstybės politiką tremtinių grįžimo klausimu. Tai rodo didžiulį tuometinio politinio elito ryžtą, nepaisant vykusios nuožmios kovos dėl atkurto valstybingumo išsaugojimo. Lenkijoje šis klausimas pradėtas nagrinėti tik 1997 metais. Galbūt todėl, kad ji išvengė tokios brutalaus karinės okupacijos ir masiškų šalies elito trėmimų, kokius patyrė Lietuva. Lietuvoje sugrįžtantiems tremtiniams pasiūlyta įvairi pagalba ir lengvatos. Lietuvos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, ligi šių metų valstybės lėšomis butais aprūpintos 1934 tremtinių šeimos, o 1992–2015 m. apie 7000 asmenų pasinaudojo parama socialinei integracijai (kalbos mokymasis, darbo kvalifikacijos kėlimas, darbo vietų sukūrimo finansavimas ir pan.). Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos vadovo Gvido Rutkausko teigimu, tremtinių grįžimo procesas sulėtėjęs, kadangi pačių tremtinių Sibire jau nedaug likę, tačiau šiais klausimais domisi jų palikuonys. Pasak jo, domėjimasi skatina ne tik noras pažinti senelių gimtinę, bet taip pat faktas, kad Lietuva per pastaruosius du dešimtmečius labai sparčiai vystėsi, tapo modernia, europietiška valstybe, Europos Sąjungos ir Šengeno erdvės dalimi.

Mokslininkų skaičiavimais, atsižvelgus ir į prarastą natūralųjį gyventojų prieaugį, 1940–1958 metais Lietuva neteko maždaug 1 mln. 100 tūkst. gyventojų. Daugiau nei 300 tūkst. buvo ištremti į Sibirą ir įkalinti sovietų valdžios. Jie išsibarstė Sibiro lageriuose po įvairius Sovietų Sąjungos kampelius. Tiksliai nėra žinoma, kiek ištremtųjų grįžo į Lietuvą. Yra duomenų, kad 1956–1960 metais iš tremties buvo paleista 63 tūkst. asmenų, o lageriuose žuvo apie 35 proc. kalinių.

Tėvynė. Meilė. Tėvynė ir meilė. Meilė tėvynei. Dviejų žodžių derinys skamba labai paprastai, bet jo gyvumą žmoguje nusakyti nelengva. Pabandykime patys sau atsakyti į klausimą, kas yra meilė tėvynei, kaip ją suprantame. Tikriausiai ilgai mąstytime, kol rastume tinkamus žodžius. Gal tai atsakomybės ir pagarbos jausmas kraštui, kuris nėra tik paprastas žemės lopinėlis? Į šiuos klausimus labai dažnai bandoma atsakyti mokykloje, rašiniuose, mokslo darbuose, tyrimuose, televizijoje, koncertuose... Visur. Tačiau nukopijuoti kitų išreikštas mintis lengviau nei pačiam rasti atsakymą.

Gražus jausmas gimtajam kraštui visais laikais buvo išreiškiamas žodžiais ir veiksmais. Neretai žmogui ašaros akyse susikaupdavo stebint žengiantį jaunuolį, laikantį aukštai iškeltą vėliavą arba skanduojančią mylimos šalies vardą miesto aikštėje. Gražu. O kaip graudu, kai mažoji atžala, nemokėdama taisyklingai tarti žodžių, jau bando giedoti „Tautišką giesmę“. Nuostabu. Bet yra žymiai daugiau dalykų, kuriais išreiškiama meilė tėvynei. Ne tik anksčiau minėti veiksmai rodo nuoširdų santykį su ja.

Būna ir taip, kad veiksmai ir žodžiai prasilenkia su tikrove. Kartą profesorius Egidijus Aleksandravičius yra sakęs, kad „negali mylėti tėvynės, jeigu nemyli savo kaimyno“. Negalėčiau su juo nesutikti. Apžvelgus tam tikrus savo gyvenimo momentus, atkurtų prisiminimų vaizdus, supranti, kad retkarčiais ta meilė tėvynei – tai susižavėjimas krašto gamta ir miestų architektūra ar susidomėjimas istorija. Meilė tėvynei pasireiškia meile ir pagarba savo krašto žmonėms. „Ateina laikas, kai pritrūksta meilės tėvynei ir norima ją kaip nors išreikšti“, – pasakojo profesorius. Toks noras pribrendo ir žemaitukų žygio aplink Lietuvą iniciatoriams ir dalyviams. Visai

Už meilę tėvynei!

JURGITA STANKAUSKAITĖ

neseniai, vasaros pabaigoje, rugsėjo 4 dieną, leistas į istorinį žygį „Žemė-žmogus-žirgas“. Jo vadas Vaidotas Digaitis iš Lietuvos (Žemaitukų augintojų asociacijos narys, vienas žygio organizatorių) kalbėjo, kad kelių Lietuvos drąsuolių kelionė ant žirgų aplink tėvynę yra šis tas daugiau nei tik žmogaus jėgų ir išvermės išbandymas. Žygiui paskirtos 36 dienos, per kurias buvo įveikta 1700 km.

„Čia yra ne mano idėja joti aplink Lietuvą. Seniai jau apie tai kalbėjo Petras Dabrišius (Lietuvos šamanas – aut.), Marius Čekavičius (žemaičių žemės puoselėtojas, žemaitukų augintojas – aut.), Vidas Kūlokas (Žiegdrių žirgyno savininkas – aut.). Jie sakė: buvom prie Juodosios jūros, buvom Krokuvoj, Baltijos jūrą apjojom, o aplink

Jurgio Černelio nuotr.

Lietuvą ne. Kitur keliaujam, o čia ne...“ (V. Digaitis)

Šiuo žygiu norima kelti lietuvių

sąmoningumą, išreikšti meilę Lietuvai, kuri šiemet švenčia 25-uosius Nepriklausomybės metus. Be to, neužmirštama, kad 2015-ieji, tai Lietuvos etnografinių regionų metai, tad šia proga žygeiviai atiduoda pagarbą kiekvienam regionui, taigi ir Dzūkijos kraštui, esančiam Lenkijos teritorijoje.

„Prieš 80 metų dzūkas Vaclovas Valys ant kumelaitės Luokės apjojo Lietuvą. O prieš 40 metų profesorius Petras Osenauskas du kartus apvažiavo brikele Aukštaitija, įveikdamas tą patį kelio atstumą kaip ir V. Valys.“ (V. Digaitis)

Nors planuota keliauti Lietuvos teritorija, žygio dalyviai aplankė ir Punsko kraštą.

„Mes neaplenkiame jotvingių žemių, todėl ir atvažiavome čia (į Punską, į Jotvingių ir prūsų

Jurgio Černelio nuotr.

gyvenvietę Ožkiniuose – aut.), nes čia yra Lietuva, kuri buvo atskirta susiklosčius tam tikroms politinėms aplinkybėms. Tikiu, kad kada nors vėl būsime kartu.“ (V. Digaitis)

Kelionę žygeiviai pradėjo Šventojoje ir baigė toje pačioje vietoje. Dėmesį patraukė iš jų karietos sklandantys dūmai.

„Čia ne pietūs ar vakarienė, kažkoks laužas ar virtuvė. Šventojoje, alkakalnyje, mūsų žynys Kęstutis uždegė šventąją ugnį ir dabar mes ją nešame aplink Lietuvą.“ (V. Digaitis)

Žygio dalyviai pasakojo, kad šios kelionės dėka pamatė visiškai kitokią Lietuvą. Vienoks vaizdas, kai važiuojama autostrada iš Vilniaus į Kauną ar Klaipėdą, o visai kitoks, kai lėtai jojama Lietuvos pakraščiais. Kaip sako V. Digaitis, keliaudamas

pamatai, kokie žmonės yra geri ir nuoširdūs: rūpinasi žygeiviais, pamaitina, duoda nakvynę, ruošia malakas, padeda globoti šventąją ugnį. Taip susipažįstama su skirtingų tautybių žmonėmis, kurių Lietuvoje netrūksta, tačiau kiekvienas iš jų skuba priimti žygio dalyvių, kad šie sėkmingai tęstų kelionę. Žygio metu yra laiko gyvenimo vertybių apmąstymui.

Nors į žygį leidosi 10 raitelių ir 12 žirgų, Punkską pasiekė 7 raiteliai ir 9 žirgai. Anot kelionės dalyvių, jie suplanuoja vienaip, o dažniausiai išeina kitaip, tad stengiasi ne planuoti, o svajoti.

„Mes propaguojame lietuviškus žirgus žemaitukus. Štai su mumis bėga ir Lietuvos skalikė Alka.“ (V. Digaitis)

Labai gražus akcentas skirti žygį tėvynei, keliaujant Žemaitijoje atsidariusios veislės žirgais. O kaip žmonės džiaugiasi juos pamatę...

„Vieni verkia, ypač vyresnieji, nes jie prisimena, kaip žirgais važiuodavo į turgų ar šiaip kur nors jais keliaudavo. Dabar nematyti tiek žirgų kaip seniau. Visi važiuoja mašinomis.“ (V. Digaitis)

Taigi tėvynei dovanojami darbai praturtina ne tik pačią asmenybę, bet ir šalies istoriją. Esame įpratę žiūrėti į svetimus kraštus, nes atrodo, kad kitur yra žymiai geriau ir gražiau. O štai šiuo žygiu parodoma, kiek daug gali lietuvių raiteliai ir nedideli žemaitukai, kokia yra Lietuva ir jos žmonės.

LR konsulate Seinuose įvyko susitikimas su Lenkijos lietuvių organizacijų, švietimo, žiniasklaidos ir kultūros įstaigų vadovais

LR KONSULATO SEINUOSE INF.

Spalio 7 d. LR konsulato vadovas Vaclavas Stankevičius į konsulatą pakvietė Lenkijos

lietuvių visuomeninių organizacijų ir įstaigų vadovus. Susitikimo metu aptarti aktualūs Lenkijos lietuvių

bendruomenei klausimai. Kalbėta apie švietimo reikalus, kultūros puoselėjimą, istorinio paveldo įamžinimo problemas, leidybinius planus. Diskutuota, kaip Lietuvos institucijos galėtų efektyviau padėti bendruomenei spręsti įvairias iškilusias problemas. Susitikimo dalyviai sutarė, kad tokio pobūdžio susitikimai labai reikalingi ir bus rengiami reguliariai.

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Susitikimas su LR konsulato Seinuose vadovu V. Stankevičiumi

Baltų vienybės diena

PETRAS VITKAUSKAS

Punsko krašte Baltų vienybės diena paminėta rugsėjo 22-ąją 18 val. Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje Šilainėje. Atvyko Lietuvos Rudaminos bendruomenės, Kalvarijos, kitų kraštų atstovai. Dalyvavo ansamblis „Dailingė“ iš Kauno (jo vadovė Birutė Nemčinskienė), Suvalkų krašto gyventojai: Pamario (Giby), Vengielnios (Uosinės), Šiurpilio, Elko ir Gižicko apylinkių, Suvalkų

Petro Vitkausko nuotr.

Petro Vitkausko nuotr.

rekonstrukcinės grupės delegacija, Punsco krašto Jotvingių ir prūsų bendrijos nariai, „Sūduvos“ draugijos atstovai, Balstogės TV lietuviškų laidų rengėjai, „Aušros“ redakcijos, www.punskas.lt redakcijos atstovai ir kt.

Iškilmės tradiciškai pradėtos prie paminklo Durbės mūšiui, kur susirinkusius pasveikino šios vietos šeimininkas Petras Lukoševičius. Į lenkų kalbą vertė Antanas Baudys. Minute tylos pagerbti žuvę baltai. Prie paminklo padėtos degančios trispalvės žvakutės. Ansamblio „Dailingė“ vyrai grodami dūdomis paskelbė, kad bus keliamos vėliavos. Jos iškeltos skambant Lietuvos, Latvijos ir Prūsos himnams. Po to ansamblis sugiedojo prūsišką ir lietuvišką senovines giesmes.

Vėliau nuėjome prie aukuro. Čia Kornelija Mauliūtė įžiebė šventąją ugnį, paaiškino

senovinių apeigų esmę ir tikslą. Taip pat vyko apsisvalymo apeigos. Aukoti smilkalai, grūdai. Po to nuo aukuro šeimininkai įžiebė keliolika žvakių ir žibintėlių. Ugnis nukeliavo į daugelį Varmijos, Mozūrijos, Suvalkų krašto bei Lietuvos rajonų piliakalnių ir alkakalnių. Mūsų krašte ji įžiebta Eglinėje, Klevuose, Barsukalnyje, Pamaryje, Uosinėje, Šiurpilyje, Vytautų kalne (čia uždegtas laužas, sugiedotas Lietuvos himnas, iškeltos vėliavos, vyko vakaronė, kurioje smagiai grojo ir dainavo Kauno ansamblis). Baltų vienybės ugnis dar degė ant šimtų piliakalnių Lietuvoje, Baltarusijoje, Karaliaučiaus krašte ir Lenkijos šiaurės rytų dalyje. Baltų vienybės dienos išvakarėse „Prusaspira“ draugijos nariai lankėsi Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje ir pasiėmė ugnį, kurią vėliau įžiebė ant piliakalnių Mozūrijoje ir Varmijoje.

Konsulatas dirbs, kad lietuvybė klestėtų

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Nuo birželio 23 d. Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovu dirbti atvykęs Lietuvos diplomatas, ministras patarėjas, dvi kadencijas buvęs LR Seimo narys Vaclav Stankevič. Praėjus daugiau kaip trimis mėnesiams kalbamės apie jo prioritetus ir tikslus dirbant šiame krašte.

Irena Gasperavičiūtė: Kodėl būtent Seinai?

Vaclav Stankevič: Penkerius metus dirbau generaliniu konsulu Karaliaučiuje, taigi tas kraštas visai netoli jūsus. Ne kartą girdėjau ir skaičiau apie Punkską, Seinus, apie šio krašto lietuvių pastangas išsaugoti savo tapatybę. Žinau, kaip istoriškai Lietuvai šis kraštas yra svarbus. Grįžęs iš Karaliaučiaus vienus metus dirbau Užsienio reikalų ministerijoje Vilniuje, tačiau man labiau patinka tiesioginis darbas su žmonėmis, važinėti

į susitikimus, kalbėtis. Taigi kai sužinojau, jog išėjus Vidai Montvydaitei dirbti į Tautinių mažumų departamentą Seinų konsulatui reikia vadovo, pasiūliau. Mano prašymas buvo patenkintas ir atvykau čia. Tikrai nesigailiu, man patinka tiesioginis darbas su žmonėmis, juolab lietuvybės srityje.

I. G.: Tai, ką buvote girdėjęs apie šį kraštą, ir tikrovė – ar labai skyrėsi? Kokie pirmieji išpūdžiai?

V. S.: Išpūdžiai? Buvau prisiskaitęs istorijos, ypač apie XIX a. pabaigą, XX a. pradžią. Tuomet buvę daug nesusipratimų. Tačiau padėtis pasikeitusi iš esmės. Šiuo metu ji yra gera. Matau, kad šiame krašte ypatingų trukdžių dėl lietuvių kalbos vartojimo nėra. Tačiau konsulatas Seinuose ir toliau dirbs darbą, padedantį lietuvių bendruomenei. Ypač stengsimės padėti švietimo srityje.

I. G.: Vakar įvyko susitikimas su lietuvių bendruomenės atstovais: kultūros įstaigų, mokyklų vadovais. Ar vaisingas?

V. S.: Vakarykštis susitikimas ir vaisingas, ir logiškas. Prieš jį buvau susitikęs su kiekvienu vadovu atskirai. Sąmoningai. Susipažinau su bendra padėtimi. Pasitariau su Bendruomenės pirmininke Danute Valukonyte ir nusprendėme, kad jau laikas susitikti su visais šio krašto lietuvių veikėjais pasitarimui, ką kartu galėtumėm nuveikti. Esu patenkintas. Galiu pasakyti, kad palyginus su Karaliaučiaus lietuvių veikla jūsų veikla yra žymiai aktyvesnė. Vakar priėjome prie išvados, kad turime bendrą viziją – išsaugoti lietuvybę šiame krašte. Buvo malonu išgirsti, kad organizacijų vadovai gerai vertina situaciją Seinų ir Punksko parapijose, kad yra atnašaujamos šv. Mišios gimtąja kalba. Tai labai svarbu, nes tai tarnauja žmogaus dvasingumui. Taigi esu dėkingas ir Seinų dekanato vadovui kun. prelatui, ir lietuviams vikarams kun. Petrui Gucevičiui bei Mariui Talučiui. Nesusipriešinant

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Iš kairės: LR konsulato Seinuose vadovas V. Stankevič ir Suvalkų miesto prezidentas Cz. Renkiewicz

su lenkų visuomene galima daug ką pasiekti.

Grižtant prie vakarykščio susitikimo, manau, kad ir aš, ir atvykę vadovai turėjo naudoti – nutarėme dirbti kartu ir susitikti reguliariai bei spręsti kylančias problemas. Nenustatėme konkrečios datos, tačiau susitarėm, kad esant reikalui vėl susitiksim. Manau, tie susitikimai bus naudingi. Aš pats nenoriu likti nuošaly, norėčiau padėti spręsti problemas.

I. G.: Tikriausiai Jums yra tekę skaityti, kad Lenkijos lietuvii bendruomenė, įvertinusi savo padėtį, priėjo prie išvados, kad negavus aiškios ir kryptingos pagalbos iš išorės nėra pajėgi atsilaikyti prieš šiuolaikinius iššūkius, todėl kreipėsi į Lenkijos premjerę Evą Kopač (Ewa Kopacz), siūlydama, kad Vyriausybė sukurtų atskirą programą būtent šio krašto ekonominei plėtrai. Kaip manote, kokių galima tikėtis rezultatų?

V. S.: Esu įsigilinęs į to rašto turinį. Tai, kad Lenkijos piliečiai, lietuviai, kreipėsi į savo šalies Vyriausybę prašydami pagalbos – labai normalu. Net pagirtina. Palenkės vaivadijos padėtis, lyginant su likusios Lenkijos dalies, nėra pavydėtina. Čia nedarbo lygis didesnis nei visoje Lenkijoje, o atlyginimai mažesni, nėra darbo vietų – jaunimas išvažiuoja. Taigi lenkų visuomenė turėtų padėkoti lietuviams už iniciatyvą bandyti keisti padėtį. Dabar Lenkijos vyriausybė yra informuota apie padėtį ir mato, kad lietuviai rodo iniciatyvą. Taigi manau, kad LLB pirmininkės laiškas premjerei Evai Kopač prasmingas. Jis gali duoti teigiamų rezultatų.

I. G.: Kokie Jūsų ateinančių metų planai? Kokie bus pagrindiniai darbo tikslai?

V. S.: Pats pagrindinis mano darbo tikslas – kuo geresni santykiai tarp

Lenkijos ir Lietuvos valstybių. Šioje srityje visada yra ką veikti, nes visad galima ką nors pagerinti. Kita vertus, geri šių dviejų valstybių santykiai naudingi ir vienai, ir kitai šaliai – laimi abi visuomenės.

Kitas labai svarbus tikslas – siekti, kad čia, Suvalkų krašte, lietuviams būtų kuo jaučiau, kad jie galėtų puoselėti savo kalbą, kultūrą. Konsulatas dirbs, kad lietuvių stiprėtų kiekvienoje srityje: tiek kultūros, tiek etninės kultūros, tiek švietimo.

I. G.: Esu girdėjusi dabartinius Lietuvos ir Lenkijos santykius apibūdinant kaip „šaltąjį karą“. Kaip Jūs tai matote? Ar pritariate tokiam apibūdinimui?

V. S.: Negaliu su tuo sutikti. Nesu abejingas Lenkijai, lenkų kultūrai, mano pavardė tai rodo. Esu gimęs Vakarų Baltarusijoje, katalikų šeimoje, užaugau Lietuvoje, Vilniaus krašte, Buivydžių kaime. Ir Lietuva yra mano kraštas.

Dabartinių Lietuvos ir Lenkijos santykių negalėčiau pavadinti „šaltuoju karu“. Per tris darbo Seinuose mėnesius girdėjau, kaip lenkai šiltai atsiliepia apie lietuvius. Žinoma, pasitaiko, kad kas nors pasisako priešiška. Tačiau mąstant strategiškai – mes reikalingi vieni kitiems. O mūsų nesantaika gali kas nors pasinaudoti. Santykius tarp šių dviejų valstybių galima pagerinti. Ir mes tai padarysime.

I. G.: Kaip tik šiuo metu vėl Lenkijoje daugiau kalbama apie Lietuvos lenkus. Ar tai rinkimų kampanijos elementas?

V. S.: Iš tiesų Lenkijoje artėja Seimo rinkimai, visur vyksta rinkimų kampanija. Taigi turėtume būti kantresni. Kaip minėjau, užaugau Vilniaus krašte ir nuvažiuoju ten pasivečiuoti. Padėtis nėra bloga. Ten nuvažiauvus man niekas nedraudžia lenkiškai

kalbėtis su savo kaimynais, mokyklose mokoma lenkų kalbos.

Pamatysite, po rinkimų Lenkijoje retorika Lietuvos atžvilgiu bus žymiai švelnesnė.

I. G.: Kaip sekasi dirbti mūsų krašte?

V. S.: Bendrauju su žmonėmis, daug važinėju, susitikinėju. Man pasisekė: su manim dirba geri, kvalifikuoti darbuotojai Petras Maksimavičius ir Jolanta Bagdonavičienė. Per tris mėnesius pasisekė susitikti ne tik su lietuvių atstovais, bet ir su lenkų valdžios atstovais: Seinų apskrities viršininku, Seinų miesto burmistru, Suvalkų miesto prezidentu ir Augustavo. O šiandien buvau susitikęs su Seinų parapijos klebonu prelatu Zbignevu Bzdaku (Zbigniew Bzdek). Susitikimai vyksta kiekvieną dieną.

I. G.: Kokie artimiausi planai?

V. S.: Ruošiamės LR švietimo ir mokslo ministrės Audronės Pitrenienės vizitui šiame krašte. Dar nežinome konkrečios datos, tačiau norime gerai pasiruošti, kad tas vizitas būtų kuo naudingesnis. Taip pat čia atvykti ruošiasi ambasadorius Šarūnas Adomavičius su Užsienio reikalų ministerijos Europos šalių departamento direktoriumi Vidmantu Purliu.

I. G.: Gal jau pasisekė ką nuveikti?

V. S.: Politikai įpratę girtis savo pasiekimais. O diplomatai ne. Jei pasiseks ką prasmingo nuveikti, žmonės pastebės.

I. G.: Gerų darbo rezultatų! Ačiū už pokalbį.

Dzūkijos šauksmas

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

*Kur ašarų vilnys krantus plaka, –
Šalcinėliai paslapcingai šneka,
Tarpe gojų laukymėj inspraustas
Nuoširdziai šypsos Dzūkijos žmogus.
Cia pieskelį vėjelis bučiuoja,
Cyros ašaros laisto, glebesčiuoja...
Tarsi sargyboj medžiai–milžinai
Vis dar ošia giesmį, išmoktų seniai...*

Kažkieno dzūkiškai sueiliuotos mintys puikiai atspindi tai, ką vieną rugsėjo šeštadienį pamatė ir patyrė dalis mūsų lietuviškų mokyklų pedagogų, dalyvavusių edukacinėje ekskursijoje po Dzūkiją. Rugsėjo 12 d. grupė Punsco Kovo 11-osios licėjaus mokytojų (šiuo metu dirbančių ir keli pensininkai) bei Vidugirių mokyklos pedagogai Lietuvos regionų metų proga panor geriau pažinti mūsų širdims artimiausią Dainavos kraštą. Prisiminkime, kad Lietuvos Respublikos teritorija dalijama į penkis etnografinius regionus: Dzūkiją (Dainavą), Suvalkiją (Sūduvą), Aukštaitiją, Žemaitiją ir Mažąją Lietuvą. Svarbiausi kriterijai, pagal kuriuos brėžiamos Lietuvos etnografinių regionų ribos, yra: materialinės ir dvasinės kultūros reiškinių (darbo, šeimos, kalendorinių ir bendruomenės švenčių, kalbos (tarmių), folkloro, tradicinių amatų ir verslų, kulinarinio paveldo, architektūros, drabužių, audinių ir kt.) regioninis savitumas. Nors šie regionai formavosi ne vienu laiku ir jų vaidmuo istorijos eigoje buvo skirtingas, tačiau juos sudaro gana ryškūs etninės kultūros vertybių klodai, reikšmingi ne tik ten gyvenančių žmonių savimonei, bet ir visos Lietuvos kultūrinės tapatybės palaišymui ir stiprinimui. Verta pridurti, kad Dzūkijos pavadinimas nesenas,

Prijuostuoti kryžiai Zervynuose

pradėtas vartoti tik XIX a. Jis kilno gyventojų dzūkų tarmės, dzūkavimo, t. y. „c“, „dz“ tarimo vietoj „t“, „d“, taip pat dėl kitų tarminių ypatumų. Minėta tarminė ypatybė laikoma labai archajiška, paveldėta dar iš indoeuropiečių prokalbės. Dzūkų iki šiol išliko ne tik Lietuvoje, bet ir buvusiose baltų žemėse. Jie gyvena kai kuriose Baltarusijos vietovėse bei Punsco ir Seinų apylinkėse.

Pirmiausia nuvykome į Subartonis, aplankėme rašytojo Vinco Krėvės gimtinę, kapinaitėse parymojome prie šio didžiojo, bet nepaprastai paprasto žmogaus kapo. Vėliau, lydimi šaunios gidės, keliavome po nuostabų dainomis apdainuotą, legendomis apipintą, upelių apraizgytą Lietuvos regioną. Įkopę į Merkinės apžvalgos bokštą, tarsi iš paukščio

skrydžio matėme Merkio upę, plačiai nusidriekusias Dzūkijos girias, pasislėpusias raistus. Daugeliui pirmą kartą teko pabūti Čepkelių raiste ir pamatyti neregėtus augalus, paragauti bruknių, spanguolių bei sužinoti daug įdomių dalykų. Tarp tamsių girių suradome Marcinkonių kaimą. Etnografinėje sodyboje buvome nuoširdžiai pavaišinti senoviniais dzūkiškais patiekalais – bandomis, keptomis ant lakštų, grikių pyragu, gira ir čiobrelių arbata. Užsukę į senąjį Zervynų gatvinį kaimą, pamatė ne tik sraunią Ūlos upę, bet ir Ūlos akį (taip vadinamas vienas šaltinis), prisiklausę įdomių pasakojimų ir legendų, vėl patyrėme nekasdienių įspūdžių.

Namo grįžome savaip praturtėję ir laimingi. Licėjaus direktorė

Prie Krėvės kapo

Irena Marcinkevičienė biologijos kabinetui parvežė įdomų eksponatą – Dzūkijoje rastą išdžiūvusį žalčiuką, o Vidugirių mokyklos mokytoja Gražina Kibyšienė „Aušros“ skaitytojams dovanoja mintis, susiklosčiusias ekskursijos metu: „Ieškodami ramybės, norėdami pailsėti ar pabėgti nuo kasdienybės, keliavame po įvairius pasaulio kraštus. Ir turime prisipažinti, kad ne visada pavyksta mums pasiekti savo tikslą, ne visada sugrįžtame pailsėję, ne visada širdyje parsivežame ramybės jausmą. O juk kartais čia pat, už posūkio ar kalnelio, randame tai, ko nesitikėjome rasti, randame daugiau,

nei galėtume tikėtis. Taip nutiko ir vieną šeštadienį. Be didesnio noro išvykau į seminarą-ekskursiją po Dzūkiją. Autobusiukas lengvai skriejo pažįstamais keleliais. Lazdijai, Veisiejai, Merkinė... Nelabai kreipiau dėmesį, kur jis mus veža. Na ir nuvežė. Išlipome ir... nelabai buvo aišku, kur mes ir koks laikas. Dzūkiskoje sodyboje tvyrojo nepaprasta ramuma, praėjusių amžių atodūšiai... Matėme susigūžusias trobeles, pritūpusius svirnelius, palinkusius kluonus, girdėjome dzūkų šnektą, valgėme bandas ir grikių pyragą, gėrėme girą

ir čiobrelių arbatą. Bet tai dar ne viskas. Svarbiausia, kad mūsų pasaulis su kasdieniais rūpesčiais ir amžinu skubėjimu pasiliko kažkur toli. Čia jautėmės lyg šventovėje. Dzūkijos laukai, miškai ir raistai pakerėjo mus. Atrodė, kad niekur nereikia skubėti, nes viskas yra taip, kaip ir turėtų būti: pamažu nuo medžio krenta lapas, per kiemą ramiai žingsniuoja senukas su dubenėliu – šuneliui ēsti neša, keliu ropoja juodas vabalėlis... Ropoja ir nebijo, kad jį sutraiškys mašinos ratai... Čia neužia mašinos... Kaip čia gera, kaip ramu... O brangioji Dzūkija! Kokia tu nuostabi! – norisi susukti. Kaip gerai, kad bent čia laikas sustojo, kad nespėjo nusausti Čepkelių pelkių, kad dar raistuose sirpsta spanguolės...“

Čepkelių raiste

Rudens linksmybės

RAIMONDA CHMIELIAUSKIENĖ

„Mokytoja, aš niekad net nepagalvojau, kad taip linksmi galima rinkti bulves...“ Taip apie Rudenėlio šventę, vykusią Vidugirių mokykloje, atsiliepė mokiniai. O juk tikrai daug darbų galima nudirbti linksmi, kai dirbama šaunioje kompanijoje.

Mes, Vidugirių mokyklos mokytojai, mokiniai ir jų tėveliai, vieną gražų rugsėjo penktadienį ne tiek dirbome, kiek smagiai linksminomės, nes nutarėme atšvęsti rudens derliaus nuėmimo šventę. Rudenėlio šventė prasidėjo salotų iš vaisių ir daržovių gaminimu. Jaunesniems mokinukams ruošiant salotas talkino mamos, na o vyresnieji, IV–VI klasių mokiniai, darbavosi patys. Net ir berniukams šis darbas nebuvo „nevyriškas“. Jie dirbo su malonumu ir labai ambicingai nusiteikę, neprileisdami prie savo darbo stalo mergaičių. Vaikų paruoštos salotos atrodė puikiai ir žadino apetitą. Bet ar jos tikrai skanios, nutarėm patikrinti po sporto varžybų. Taigi palikę paruoštas salotas ant stalų, išskubėjome į mokyklos aikštę, kur laukė dvi „išartos“ bulvių vagos, pintinės joms rinkti ir maišai supilti. Pasidalinę į dvi grupes pradėjome bulviakasį. Vaikai su savo tėveliais stvėrė pintines ir vienas po kito rinko bulves, pylė jas į maišus. Ir vis ragino vienas kitą: „Greičiau, greičiau“. Virė aistros, pynėsi kojos, byrėjo bulvės ten, kur nereikėjo, bet pagaliau jos buvo surinktos. Tada jas teko sunėsti ir sustatyti į vieną vietą. Taigi stvėrė mamos „maišus“, t. y. vaikiukus, puolė juos nešti ir statyti vienon krūvon. Šauniai ir greitai jos sunėšiojo „maišus“. Smagu buvo žiūrėti, kaip tie „maišiuikai“ tabalavo kojomis ir kikenė iš džiaugsmo.

Po šios rungties dar buvo kelios,

susijusios su derliaus nuėmimo darbais. Neutrūko ir linksmų žaidimų. Inszenizavome pasaką apie ropę. Rovėme „ropes“, t. y. mamas. Stipriai laikėsi susikibusios „ropės“, sunkiai davėsi išraunamos. Jei ne pelytės pagalba, tikrai būtų nepavykę to padaryti. Paskui šokome liaudies šokius.

Parungtyniavę ir šiek tiek pavargę bei išalkę visi nuskuobėjo ragauti pačių paruoštų salotų. Oi, kokios jos buvo skanios! Salotų skonį dar pagerino „Rūtos“ restorano darbuotojų iškeptas kugelis. Pasistiprinę visi kibo atlikti paskutinės šios šventės užduoties: kurti įvairių žmogeliukų, žvėriukų ir kitokių būtybių iš atsineštų miško gėrybių. Po valandos ant stalų puikavosi visokiausi padariukai iš konkorėžių, gilių, kaštonų, lapų, šakelių, uogelių ir... Vaikai ir jų tėveliai pasižymėjo puikiu kolektyviniu darbu, tarpusavio sutarimu, išradingumu ir kūrybiškumu. Juk namuose mes, suaugusieji, ne visada randame laiko pažaisiti su savo vaikais. O jie šito tai labai nori ir laukia, ypač mažieji.

Ši šventė buvo puiki pamoka visai

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

šeimai. Vaikai pasimokė dirbti rudens darbus, suprato, kad ne tik mamos turi ruošti maistą, o svarbiausia – kad dirbant kartu tiek namuose su tėveliais, tiek mokykloje su draugais visada yra linksma ir smagu, ir darbas greičiau padaromas.

Mokykla – tai tarsi duonos kepykla.
 Tešlą užminko tėvai,
 Nuo jų priklauso,
 Juoda ar balta bus duona, skani ar ne.
 Todėl, mano manymu, jei tėvai
 Laukia iš mūsų ragaišių,
 Tegul nepamiršta šio to į tešlą įberti...
 Na, o mokyklos misija –
 Gerai tą tešlą iškepti, nepriteginti.
 Tai nelengvas darbas.
 Juk, jei ji bloga, tai ir kepėjo meistriskumas nepadės –
 Duona bus neskani ir sukritusi.
 Iškepti skanią ir skalsią duoną – didelis menas.

Justinas Marcinkevičius

Mieli mokytojai!

Minėdami Lenkijoje Nacionalinės edukacijos dieną, pamąstykime apie mūsų, mokytojų, pašaukimą. Mes kuriame žmogų – šio krašto ateitį. Linkime, kad tos kelios belikusios lietuviškos mokyklos dar daug daug metų saugotų mūsų gražaus krašto veidą, kuriuo taip didžiuojamės. Sėkmės sunkiame ir prasmingame darbe!

*Lenkijos lietuvių draugijos valdyba ir
 „Aušros“ redakcija*

2015 m. spalio 9 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko gimnazijos pirmokų krikštas. Jį paruošė trečiokai su auklėtoja Irena Savickiene. Jie krikštijo dešimt šaunių „Žiburio“ gimnazijos pirmos klasės moksleivių.

Nepaprasta paroda Vidugirių mokykloje

VIKTORIJA ČERLIONYTĖ

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

užtenka paėsti tik kartą per pusę metų. Visi vorai yra nuodingi. Tokie esą ir pas mus gyvenantys vorai, tik jie maži, todėl nepajėgia įkąsti mūsų odos. Įdomu, kad vorai augdami neriasi iš kailio (kai kietas kailis pasidaro per mažas): mažesni kartą per savaitę, didesni – rečiau.

Kituose terariumuose buvo skorpionai ir šimtakojai. Pastarieji gali turėti nuo 40 iki 800 kojų. Kai kurie yra pavojingi.

Matėme ir vabzdžius, vadinamus gyvalazdėmis. Jie

primena pagaliukus arba šakaliukus. Maitinasi lapais. Tarp šakų ir lapų juos labai sunku pastebėti. Galima ir mums tokius vabzdžius auginti, nes jie nėra pavojingi. Gyvalazdės kilus pavojui gali numesti koją, nes ji vėl ataug. Man patiko eukaliptinės gyvalazdės, panašios į sudžiūvusius rudus lapus.

Svečiai mums parodė ir tarakonus, kurie panašūs į mūsų prūsokus. Galėjome juos paimti į rankas.

Man paroda labai patiko. Daug sužinojau apie mažus gyvūnelius.

Rugsėjo 21 d. į Vidugirių mokyklą atvyko Palangos zoologijos parko darbuotojai. Jie atvežė įdomių mažų gyvūnelių. Jauna ponija mums papasakojo apie vorus, skorpionus, įvairius vabzdžius.

Pamokėlė vyko mokyklos svetainėje. Čia stikliniuose nameliuose, vadinamuose terariumais, pamatėme daugybę mažų gyvūnelių. Pirmiausia išgirdome pasakojimą apie vorus. Sužinojome, kad didžiausi vorai pasaulyje vadinasi paukštėdos. Jie gali gyventi net iki 30 metų, maitinasi kartą per savaitę, kai kuriems

Išgirdus žodį „lietuvis“, galvoje iškart susikuria darbštus, santūrus, sąžiningo žmogaus paveikslas. Ne tik iš istorijos pamokų, bet ir iš literatūros galime pasisemti daug žinių apie mūsų protėvių gyvenimą. Lietuviai kilo iš baltų, kurie nuo amžių vertėsi žvejyba bei žemdirbyste. Pastarąją paveldėjome iš savo tolimų protėvių indoeuropiečių, atkeliavusių iš rytų. Manau, kad laisvai galime vadintis žemdirbių tauta. Kodėl? Lietuviai nuo amžių artimai sugyveno su gamta bei kaimo buitimi ir tai išlikę iki pat dabarties.

Kadangi Lietuva neturi daug gamtos išteklių, sunkioji pramonė niekada joje neišsiplėtojo, žmonėms teko verstis tuo, ką turėjo, tai yra savo žemės dirbimu. Būtent todėl didelė mūsų literatūros dalis kalba apie ūkininkus ir jų kasdienį gyvenimą. Beveik kiekviename kultūros tekste aptikti galima kaimo aprašymą, kaimiečių gyvenimo pristatymą. Pirmasis grožinės lietuvių literatūros kūrinys, t. y. Kristijono Donelaičio „Metai“, pasakoja apie vadinamųjų būrų gyvenimą. Poemoje tiksliai aprašyti jų papročiai bei ūkio darbai, atkreipiamas dėmesys į skriaudas, kurias vargšai išgyvena ištisus metus.

Skaitydami Žemaitės apsakymą „Petras Kurmelis“, matome pavyzdingo lietuvių paveikslą. Pagrindinis kūrinio veikėjas Petras, tai darbo nebijantis žmogus. Vyriškis pats rūpinosi savo ūkiu, prižiūrėjo tvarką, mokėjo padirbti gražius vežimus, padargus. Visos trobos buvo aptaisytos, sienos išbaltintos, sodelis aptvertas. Būtent taip Žemaitė piešia darbštus žemdirbio portretą.

Lietuviai iš pagonybės laikų paveldėjo meilę gamtai. Jų protėviai garbindavo medžius, upes bei kitus gamtos „stebuklus“, kaip antai žaibas ar ugnis. Pagarba šiems dalykams išliko ir vėlesnių kartų sąjaujose. Tai rodo Vinco Krėvės apsakos „Raganius“ veikėjo Gugio pavyzdys. Jis iš senelių išmokęs pastebėti pokyčius

Lietuviai – žemdirbių tauta

Rašinys laimėjęs III vietą Lenkijos lietuvių draugijos š. m. birželio 9 d. suorganizuotame lietuvių kalbos ir literatūros konkurse

TOMAS ČEPLA

gamtoje, jos dėsningumus, taisykles. Gugis – keistuolis išminčius, žinojęs daug pasakojimų, tikėjęs savo dievu.

V. Krėvės aprašytame dzūkiskame Ramūnų kaime gyveno pasiturintys ir tvarkingi ūkininkai. Jonas Kukis – turtingas, darbštus ir dievobaimingas žmogus. Noriai padėdavo kaimynams, buvo malonus, negailėjo vertingų patarimų aplinkiniams, stengėsi būti pavyzdingas žemdirbys. Jo priešingybė tai Grigas, pasiturintis, nebijantis darbo ūkininkas, tačiau pinigų vertinąs labiau už viską, negailis jų tik ūkio reikalams. Abu vyrai nebuvo išsimokslinę, tačiau sąžiningi ir sunkiai dirbantys, kaip tikri patriarchalinio kaimo ūkininkai.

Dėl to, kad beveik visi lietuviai

buvo ūkininkai, poetais ar rašytojais dažniausiai tapdavo kunigai, kilę iš pasiturinčių ar laisvų žemdirbių šeimų. Jie noriai rašydavo apie Lietuvos gamtą, jos grožį. Antanas Baranauskas sukūręs puikią poemą „Anykščių šilelis“. Lietuvos peizažas ypač gražus vasarą, kai aplink žalia, miškuose suskamba nuostabiausi paukščių balsai, čiurlena mažyčiai upeliukai.

Ankstesniais ar vėlesniais amžiais sukurti veikalai aprašo lietuvius kaip žemdirbių tautą. Vinco Mykolaičio-Putino romane „Altorių šešėly“ vaizduojamas jaunas kunigas Liudas Vasaris siunčiamas į Kalynus, kur jam tenka dirbti su vietiniu klebonu Platūnu. Pastarasis, nors ir priklausė dvasininkų luomui, daug laiko

skirdavo nuosavam ūkiui, kurį puoselėjo daugybę metų ir be galo mylėjo.

Lietuvis ir dabar myli žemę, gamtą. Ūkininkai jai dėkoja už gerą derlių, o miestiečiai tik pasitaikius progai bėga į kaimą pakvėpuoti grynu oru, pabūti žalumoje, atokiau nuo miesto triukšmo. Net ir jų dauguma kilę iš žemdirbių šeimų, tai antroji ar trečioji kartos, bet kaimo gyvenimas jiems nesvetimas.

Kodėl dar lietuvius galime pavadinti žemdirbių tauta? Atidžiau pasižiūrėjus, Lietuva, be keliolikos didesnių miestų, didžiąja dalimi yra kaimas. Daugybė gyventojų verčiasi žemdirbyste, ūkių yra ir mažyčių, ir gigantiškų, po tūkstantį hektarų. Dėl to visa lietuvių kultūros raida remiasi kaimo žmonių gyvenimo būdu ir papročiais. Būtent tai lėmė, kad agrarinė kultūra būdinga mūsų šaliai. Lietuviai nuo senovės glaudžiai susiję su gamta. Juk aplinka, kurioje gyvename, yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis. Poetai, puikiai tai numanydami, aprašo žmogaus ir gamtos ryšį. Jie savo kūriniams įrodo, kad lietuviai – tai žemdirbių tauta. Manau, jog kiekviena karta turėtų tai žinoti ir to niekada nepaneigti. Tai mūsų istorija, be kurios negalime būti save gerbiantys, tvirti žmonės – kaip mūsų protėviai.

Valdo Žilionio nuotr.

Kapelų šventė

Lenkijos Respublikos administravimo ir skaitmeninimo ministerijos bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos paramos dėka š. m. spalio 3 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko jau XIII kapelių šventė. Joje dalyvavo Lietuvos bei Punsko ir Seinų krašto meno kolektyvai: Mažeikių rajono Tirkšlių kultūros centro liaudiška kapela „Subatvakaris“ (vad. Antanas Erlickas), Vidugirių kaimo kapela (vad. Jurgis Vaznelis), Kumečių kaimo bendruomenės liaudiškos muzikos kapela „Kaimynai“ (vad. Audronė Granskienė), Punsko kultūros namų kapela „Klumpė“ (vad. Jonas Zakaravičius), Jonavos suaugusiųjų švietimo centro kapela „Lankesa“ (vad. Antanas Kirvelevičius), Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas (vad. Gediminas Nevulis), Punsko folkloro ansamblis „Alna“ (vad. Vytautas Batvinskis), Punsko senjorų klubo kapela „Tėviškės aidai“ (vad. Gediminas Kraužlys) ir Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis). Į renginį atvyko garbingi svečiai: Seinų apskrities viršininkas, Punsko valsčiaus viršaitis, Seinų miesto burmistras, Lenkijos lietuvių bendruomenės, draugijų, kultūros centrų bei mokyklų vadovai. Žiūrovus linksmino Seinų mėgėjų teatro artistai Cilė Grizevičienė ir kun. Petras Gucevičius. Sceną žolynais, gėlėmis ir daržovėmis papuošė Birutė Roglienė. Šventės pabaigoje visi kolektyvai kartu atliko „Bekerio polką“. Buvo pristatyta Vilmos Janulaitienės iš Marijampolės darbų paroda, kurią nemokamai galima lankyti iki š. m. lapkričio 30 d.

Roberto Sloviko nuotraukose – Kapelių šventės akimirkos.

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

Punsko kultūros namų kapela „Klumpė“

Vidugirių kaimo kapela

Punsko folkloro ansamblis „Alna“

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas

Jonavos suaugusiųjų švietimo centro kapela „Lankesa“

Mažeikių rajono Tirkšlių kultūros centro
liaudiška kapela „Subatvakaris“

Punsko senjorų klubo kapela „Tėviškės aidai“

Kumečių kaimo bendruomenės
liaudiškos muzikos
kapela „Kaimynai“

Prasminga šventė Mindauguose

ANTANINA URMANAVIČIENĖ

Nuostabiai gražią bėgančios vasaros padovanotą rugpjūčio 23 dieną Marijampolės rajono Mindaugų parapijos Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios šventoriuje iš tolo dėmesį patraukė gražus paminklas. Neatsitrauksi neperskaitęs įrašytų prasmingų žodžių:

*Valia Tavą ja, Viešpatie,
Epochos keičiasi, laikai,
Pasauliui Tu nubrėžei kelią,
Delne likimą mūs laikai.*

Šis paminklas pastatytas kunigo Prano Gavėno rūpesčiu visiems Gavėnų giminės mirusiesiems.

Minėtos dienos ramų, saulėtą rytą žmonės susirinko į Mindaugų bažnyčią paminėti 1815 m. rugpjūčio 16 d. gimusio kunigo saleziečio šv. Jono Bosko 200 metų gimimo jubiliejų bei prieš 15 metų mirusį visai Lietuvai ir ypač Alytui brangų žmogų – kunigą Praną Gavėną, besirūpinusį vaikais ir jaunimu, per gyvenimą ėjusį su šv. Jono Bosko vėliava.

Šv. Mišias aukojo Mindaugų parapijos klebonas Gintautas Černauskas

ir visam Alytui gerai žinomas bei žmonių gerbiamas „Saleziečių žinių“ vyriausiasis redaktorius – kunigas Petras Dumbliauskas SDB.

Po šv. Mišių gražioje ir nepaprastai jaukioje Mindaugų bažnyčioje vyko alytiškio saleziečių bendradarbio Alfonso Vitkausko rūpesčiu parengtas garbingų, šventų žmonių paminėjimas.

A. Vitkausko surengtoje parodėlėje nuotraukos priminė garbingų žmonių veiklą, pasiaukojimą Dievui, Tėvynei, Bažnyčiai, karštą meilę Dievo Motinai. A. Vitkauskas plačiai papasakojo apie kunigo Prano Gavėno įvairiausią veiklą: tai stovyklų vaikams ir jaunimui steigimas, kūrybinis darbas, „Saleziečių žinių“ redagavimas, Lietuvai brangių žmonių minėjimai, paminklų jiems atminti statymas.

Kalbėjo kunigo Prano artimieji. Savo dėdę kunigą Praną Gavėną pagerbė dukterėčia Janina Kaušikienė. Alytiškė poetė Scholastika Kavaliauskienė perskaitė keletą eilėraščių, skirtų kunigui atminti. Renginyje

dalyvavo ir „Džukų pulkucio“ atstovai. Gema Gocenkienė paskaitė Antaninos Urmanavičienės eilėraščių, skirtą kunigo Prano Gavėno atminimui, o pati Antanina pasidalijo prisiminimais, ką patyrė susitikimuose, išvykose, užmarštin nueinančiuose renginiuose, kuriuose dalyvaudavo gerbiamas kunigas.

Po renginio gerumo ir rūpinimosi kupina, gerų norų ir sumanymų pilna Kamšų kaimo seniūnaitė Liuda Bučinskienė su savo draugėm visus renginio dalyvius pakvietė prie balto ilgo stalo, apkrauto gardumynais, išaugusio po žaliom šakotom liepom.

Prie stalo teko ne tik skaniai ragauti, bet ir įdomių istorijų sužinoti. Pats bažnyčios, parapijos vardas nesusijęs su aplinkinių kaimų vardais. Yra dar šio krašto žmonių, prisimenančių, kaip tarpukariu nesutarė Kamšų ir Sūsniškų kaimai dėl parapijos pavadinimo. Kunigas prelatas Krupavičius pasiūlė parapiją pavadinti Mindaugų, sakydamas, kad karalius Mindaugas prieš daugelį metų sujungė besipykstančius kunigaikštukus į vieną galingą Europoje Lietuvos valstybę. Šis garbingas vardas sutaikė sodžius ir parapiją, jungianti šešiolika kaimų, iki šiolei vadinama Mindaugais.

Buvo smagus susitikimas su mindaugiečiais ir atvykusiais į tą minėjimą. Visi klausėsi ir pritarė kunigo P. Dumbliausko dainoms. Nuskambėjo graži daina motinai, džiūkiška „Pasvarcyk, antela“. Visi džiaugėsi klausydami jo pasakojimų ir pajuokavimų.

Gražios šventės rengėjams linkime Dievo palaimos, stiprios sveikatos ir kitų prasmingų renginių.

Scholastikos Kavaliauskienės nuotr.

Kap du kaimynai netyčia prasgyveno

Kastulės Žukauskienės pasektą pasaką užrašė Eugenija Pakutkienė. Spalio 16 d. sukanka K. Žukauskienės pirmosios mirties metinės.

Seniai tep buvo. Pamiškėj gyveno du neturtyngi kaimynai Anupras ir Pranas. Šitas turėjo karvį, anus arklį ir avį. Tep nusgyveno, kad neturėjo ko vaikam duoc valgyt nei vienas, nei kitas.

Sykį Anupras nuvėjis miškan prislupė samanų an galo maišo, parsinešė namo ir nukirpis avį in tų pačį maišų, kur an dugno buvo samanos, sudėjis tas vilnas išsiruošė turgun, kad pardavis galėtų duonos nupirkc sau ir vaikam. Aidamas susiciko ir kaimynų Pranų. Tas nešė in turgų riešutų visų maišų, kur an dugno buvo negeriešutai. Tas ir sako: „Ko ca mum aic, gerai apsimainom maišais“. Anupras pažūrėjis suciko, cik sako: „Turėtai man duoc du grošus priedo, ba gi vilna brangesnė už riešutus“. Pranas suciko. Jis sako: „Gerai, aduosiu, cik dar neturu. Kap kitų sykių susiciksime, tai aduosiu“. Ir tep abudu susimainė maišais ir sugrįžo namo.

Nugi Anupras išbėrė riešutus, žūro, kad cik an viršaus maišo geri, o apacoj tušci riešutai. Žūro, kad apgautas, alia nieko – misna sau – aš irgi apgavau. Kiek palaukis nuveina pas Pranų ir raikalauna tų dzviejų grošų. O tas pamatė pro langų, kad ateina kaimynas, tai pro duris, ir aina jo pasicikc. Abudu pasišnekėjo, ir Pranas sako: „Oi, brolyti, dabar neturu tų grošų. Jau kap kitų sykių pasimacysim, tai aduosiu“. „Nu gerai, jei sakai – kitų sykių, tai kitų“. Ir grįžo namo.

Alia po poros dzienu ir vėl aina, ba jam rūpi ciej du grošai. Pranas spėjo pamacyc, kad ateina Anupras, ne juokais išsigando. Ir kų ca an graitu sumislyc? Acigulė lovon ir liepė žmōnai pasakyc, kad numiris. Tep ir buvo. Žmona išėjo laukan ir kad verkia, tai verkia, ir sako, kad vyras numirė. „Vaje, vaje, tai palydėsiu ir aš sykiu in

kapus“, – sako Anupras. „Alia šandiejo nelydėsim“, – sako Prano žmona. O Anupras in tai sako: „Kad ir tris dzienas lauksiu, vis ciek palydėsiu, jau tokias jis man buvo geras kaimynas...“

Žmona nuvėjo pas vyrų paklausc, kas daryc. Pranas nieko nelaukis sako: „Tai nuveik pas popų ir sutark laidotuvių dzienu, ir paprašyk, kad laistų iš vakaro innešc grabų in cerkvį. O naku aš ty kap nor pabėgsiu“.

Tep ir buvo. Cik kap grabų paliko cerkvėj su nebi numirėliu ir jau visi išėjo namo, tas Anupras nesitraukia nei an minutės no savo, kap sakė, gero kaimyno, ir viskas. Sako: „Aš ca prie jo budėsiu per nakcį“. Ir liko sykiu cerkvėj. Acisėdo prietamsin kampuکان ir snaudė sau.

O tuom cėsu pro ty ėjo keturi vagys. Pamatė, kad ty žiba, tai ir užėjo. Išsiėmė vogtus daiktus ir dalinasi: ca man, ca tau, ca jam, ir tep toliau... Pinigus dalino. Paskui sako: „Liko šautuvas. Katris pataikis in numirėlį tep, kad iš sykio nulėktų galva, tai tam ir teks šautuvas“. O tas grabi viskų girdzi. Cik išgirdo apie tai, kad in jį šaus, tai kap šoks iš grabo, kap ims rėkc, kad nešautų. Vagys kap išsigando, ko cik priepuolio negavo, vienas per kitų pro duris spruko.

Anupras išlindo iš prietamsio kampo ir sako: „Tai dabar abudu pasidalinam tais paliktais vagių daiktais ir pinigais“. Ir pradėjo dalycis.

O vagiam parūpo irgi ciej daiktai. Vienas

kitam sako: „Aik pažūrėc“. Nei vienas nenori, bijosi. Alia vienas insidrāsinis sako: „Palaukit, aš ainu“. Ir nuvėjis pirmiausia per langų pažūrės. Nugi mato, kad dzviese ko tai derisi. Insi-klausis nugirdo, kad dėl dzviejų grošų tep ginčinas. O kap anus pamatė, kad kas žūro pro langų, griebe kepurį ir sako: „Te, imk, Anuprai, šitų kepurį vietoj dzviejų grošų“.

Vagis viskų matis kap be dūšos, kiek kojoes nešė atlėkė pas draugus ir sako: „Žinot, kiek ty jų, numirėlių, daug turi būc? Ba va mūs pinigų visų krūvų pasdalino, visiėm išėjo cik po du grošus, o macyc – vienam pribrokavo, tai kepurį davė vietoj dzviejų grošų“. Tai jau neraikėjo vagiam nieko, dūmė iš tynajus, kiek kojoes nešė.

O kaimynai irgi turėjo stroko. Alia apirimį parėjo namo. Parsinešį ciek pinigų grait prasgyveno ir gražai iki mircies broliškai sutarė, ir jau nieko nei vienam iš jų neraikėjo.

Kastulės Žukauskienės rankdarbiai

Žygis „Dainavos apygardos partizanų takais“

GINTARAS LUČINSKAS

Rugsėjo 12 d. vyko žygis „Dainavos apygardos partizanų takais“, kurį suorganizavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Alytaus apskrities taryba. Po šv. Mišių Seirijų bažnyčioje nuvykome į Bestraigiškės mišką prie partizanų bunkerio. Čia prie paminklo žuvusiems partizanams surengtas minėjimas. Vėliau Liškiavos kapinėse pagerbėme partizanų atminimą. Nuvažiavome taip pat į Liepiškių kaimą, aplankėme paminklą prie paskutinės Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vadavietės. Po iškilmingo minėjimo apie 300 renginio dalyvių DK Birutės ulonų bataliono kariai vaišino kareiviška grikių koše ir arbata. Paskui Merkinėje aplankėme Kryžių kalnelio memorialą. Prie koplyčios vyko iškilmingas minėjimas. Žygį užbaigėme Perlojoje, aplankydami jos įžymias vietas. Meno programą atliko choras „Atmintis“, etnografinis ansamblis, Perlojos kaimo jaunimas.

Druskininkų savivaldybėje, Leipalingio seniūnijoje, Liepiškių kaime, prie Pietų Lietuvos srities partizanų vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio paskutinės vadavietės paminklo, šių eilučių autorius žygio dalyviams skaitė pranešimą.

JUOZAS VITKUS-KAZIMIERAITIS (1901–1946): BIOGRAFIJOS FAKTAI IR ATMINIMO ĮAMŽINIMAS

Juozas Vitkus gimė 1901 m. lapkričio 26 d. (senuoju stiliumi) Mažeikių apskrityje, Skuodo valsčiuje, Ketūnų

Minėjimas prie paminklo žuvusiems partizanams Bestraigiškės miške

kaime, ūkininkų šeimoje. 1909–1913 metais mokėsi Tirkšlių pradinėje mokykloje, 1913–1915 metais Mažeikių prekybos mokykloje. Lietuvai paskelbus nepriklausomybę ir ėmus organizuoti vietinę savivaldą, 1918 metų pabaigoje pradėjo dirbti Tirkšlių komiteto raštininku sekretoriumi. 1920 metais baigė Telšių gimnazijos penkias klases. 1920 m. lapkričio 15 d. įstojo į Karo mokyklą. 1921 m. gruodžio 18 d. baigus šios mokyklos IV laidą jam suteiktas pėstininkų leitenanto laipsnis. J. Vitkus paskirtas 4-ojo karaliaus Mindaugo pėstininkų pulko 2-osios kuopos jaunesnioju karininku. 1922 m. spalio 28 d. baigė Telšių gimnazijos 6 klasę. 1923 m. gegužės 31 d. paskirtas pulko išdininku. 1926 m. vasario 16 d. jam suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis. 1926 m. spalio 30 d. baigė Aukštųjų karo technikos kursų Statybos skyrių (I laida) ir paskirtas

4-ojo pėstininkų pulko 1-osios kuopos vyresnioju karininku. 1926 m. gruodžio 15 d. perkeltas tarnauti į Technikos pulką, 1927 m. sausio 14 d. paskirtas šio pulko mokomosios kuopos jaunesnioju karininku. 1927 m. rugsėjo 1 d. perkeltas į Pionierių batalioną 1-osios pionierių kuopos jaunesnioju karininku. 1928 metais paskirtas eiti bataliono adjutanto pareigas. 1928 m. balandžio 24 d. įskaitytas į inžinerijos karininkus. 1928 m. spalį Švietimo ministerijos egzaminų komisijoje išlaikė aukštesniosios mokyklos kurso brandos egzaminus. 1929 m. liepos 26 d. perkeltas į Vyriausiojo kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo skyrių.

1929 m. rugsėjo 1 d. su Krašto apsaugos ministerijos stipendija pasiūstas į Karo inžinerijos mokyklą Briuselyje, Belgijoje. 1929 m. gruodžio 22 d. jam suteiktas kapitono laipsnis. 1934 m. liepos 18 d. baigęs

mokslus įgijo karo inžinieriaus kvalifikaciją, kurį laiką stažavosi Belgijos kariuomenėje. Grįžo į Lietuvą 1934 m. lapkričio 1 d. Paskirtas į Pionierių batalioną. 1934 m. lapkričio 23 d. pakeltas į majorus, paskirtas bataliono technikos skyriaus viršininku. 1938 m. gruodžio 31 d. J. Vitkui suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis. 1939 m. liepos 6 d. perkeltas į Karo mokyklą etatiniu lektoriumi. Aktyviai bendradarbiavo „Karde“, „Karyje“, „Mūsų žinyne“ ir kt. leidiniuose.

Už nuopelnus buvo apdovanotas: 1928 metais – Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio medaliu, 1936 metais – Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 4-ojo laipsnio ordinu, 1938 metais – Šaulių Žvaigždės ordinu.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą ir likviduojant Lietuvos kariuomenę, nuo 1940 m. lapkričio 27 d. paskirtas Raudonosios armijos Karo mokyklos inžinerijos dėstytoju. Kilus Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karui iš Raudonosios armijos pasitraukė, tarnavo lietuvių karių Vilniaus įgulos štabe. Vokiečių okupacijos metais nuo 1941 m. rugpjūčio dirbo Vilniaus miesto savivaldybės butų ir turto skyriaus vedėju. 1942–1944 metais dalyvavo pagrindinėje antinacinėje veikloje: buvo Lietuvių Fronto Vilniaus štabo narys, kūrė pagrindinę antinacinę ir antikomunistinę karinę organizaciją „Kęstutis“, buvo šios organizacijos Vilniaus apygardos štabo viršininkas.

Antrosios sovietų okupacijos pradžioje persikėlė į Dzūkiją, dirbo Marcinkonių miškų ūkio buhalteriu. 1945 m. balandžio 4 d. Varėnos valsčiuje, Kabelių kaime, pradėjo vadovauti partizanams, pasirinkęs slapyvardį Kazimieraitis.

J. Vitkus visas jėgas skyrė partizanų veiklos organizavimui. Būdamas vos ne vienintelis tokio aukšto rango karininkas rezistenciniame sąjūdyje, jis gerai suprato politinę ir karinę organizacijos reikšmę. 1945 m. gegužės 7 d. įsteigė Dzūkų grupės partizanų štabą, vėliau suformavo Merkio rinktinę.

J. Vitkus-Kazimieraitis 1945 m. spalio 28 d. – gruodžio 9 d. parengė „Organizacinį Lietuvos išlaisvinimo planą“, pagal kurį būtų galima parengti viso krašto mobilizaciją. 1945 m. lapkričio 18 d. Dzūkų grupės štabas pavadintas A apygardos štabu. 1945 m. lapkričio 30 d. išspausdintas pirmasis „Laisvės varpo“ numeris su Dzūkų grupės štabo įsakymu ir pirmuoju Lietuvos partizanų A apygardos vado įsakymu.

J. Vitkus-Kazimieraitis 1945 m. gruodžio 11 d. išleido nurodymus partizanų vadams „Partizanų dalinių organizavimas, rikiuotės pratybos ir vadovavimo tvarka“, 1946 m. sausio 6 d. – instrukciją „Partizanų dalinių rikiuotės apmokymas“, taip pat sukūrė „Karo lauko teismo nusikaltusiems ir partizanų apdovanojimo

kovose pasižymėjusiems nuostatus“. Tuo metu buvo išleistas įsakymas dėl partizanų kovų istorijos rašymo. Pats J. Vitkus-Kazimieraitis rašė Dzūkų grupės štabo dienoraštį, kuriame stengėsi tiksliai fiksuoti visus reikšmingus įvykius. 1946 m. balandžio 9 d. dalyvavo Tauro ir A apygardų vadų posėdyje, vykusiame prie Ricelių kaimo, Alytaus apskrityje, Seirijų valsčiuje, kuriame sudarytas Pietų Lietuvos partizanų štabas. Išrinktas jo vadu. Tapęs pirmosios partizanų srities vadu, rūpinosi tolesniu partizanų veiklos koordinavimu. 1946 m. balandžio 22 d. pasirašė Lietuvos partizanų deklaraciją, skelbiančią pagrindinius Lietuvos valstybingumo atkūrimo principus, leido srities laikraštį „Laisvės varpas“.

Iš pranešimo Lietuvos SSR vidaus reikalų ministro pavaduotojui generolui majorui drg. Kapralovui:

Su užduotimi surasti ir sunaikinti „A“ apygardos štabą buvo išsiųstos į spėjamą štabo buvimo vietą žvalgybinės paieškos grupės. Manevrinei grupei Nr. 2, vadovaujamai majoro Tuševskio, kaip ir visoms kitoms

Minėjimas prie paminklo Juozo Vitkaus-Kazimieraičio paskutinės vadavietės vietoje Liepiškių kaime

Gintaro Lucinsko nuotr.

Minėjimas Perlojoje prie paminklo Vytautui Didžiajam

MVD kariuomenės pietų grupės komandoms, buvo duota užduotis atlikti žvalgybą Liškiavos ir Ivanuvkos rajonuose – Varėnos apskrities Druskininkų, Merkinės ir Lazdijų apskrities Leipalingio valsčių sandūroje.

Agento maršrutininko „Vilko“ duomenimis – Kazimieraitis su savo aplinkiniais žmonėmis per šią masinę operaciją slėpėsi nurodytoje gyvenvietėje ir šalia esančiuose miškuose.

1946 m. liepos 2 d. 13 val. manevrinės grupės Nr. 2 būrio vadas leitenantas Astrachancevas, remdamasis MVD kariuomenės pietų grupės štabo įsakymu, rytiniame Žaliamiškio miško pakraštyje (0004), 1 km piečiau Liepiškių, 40 km Varėnos pietvakarių kryptimi, įsakė komandai ieškoti banditų grupės Žaliamiškyje. 13.30 val. būrys užėmė pradinę padėtį prie vieno vienkiemio ir 14.00 val. pradėjo paieškas pietų kryptimi.

14.30 val. paieškos žvalgybinės grupės, susidedančios iš 9 žmonių, vadovaujamos skyrininko, jaunesniojo seržanto Kapustino, veikiančios išskleistu frontu pagal kelią į Guobinius (0002), raudonarmietis

Sinegin aptiko krūmuose banditą ir kai bandė sulaukyti gyvą, pastarasis paleido iš pistoleto „Brauning“ ugnį į raudonarmietį Sineginą, savo ruožtu, Sinegin prigulė ir paleido ugnį į banditą. Raudonarmietis iš dešinės Povarenka, pribėgęs prie bandito per tris metrus, taip pat bandė jį sulaukyti gyvą, bet pastarasis paleido ugnį ir tarp bandito ir raudonarmiečio Povarenkos prasidėjo susišaudymas, per kurį banditas buvo sužeistas.

Sužeistas banditas vis atsišaudė ir tris kartus sužeidė raudonarmietį Povarenką, du kartus į dešinę ranką ir vieną kartą į juosmenį. Matydamas sužeistą raudonarmietį Povarenką, prišliaužęs raudonarmietis Savinych metė į banditą granatą, kuri sprogdama banditą sunkiai sužeidė ir po trijų valandų jis mirė.

Manevrinės grupės Nr. 2 viršininkas majoras Tuševskij, būdamas vadovavimo punkte Guobiniuose, ir ten buvęs Leipalingio valsčiaus MVD viršininkas, išgirdęs šaudymą Žaliamiškio miške, automašina išvyko į susidūrimo vietą. Atvykę į vietą, sužinoję apie padėtį, apžiūrėję nukautą

banditą, komandai įsakė tęsti paieškas toliau. Bandito lavonas, ginklas ir dokumentai perduoti Leipalingio valsčiaus MVD skyriaus viršininkui.

Agentūros duomenimis, banditas atpažintas, tai „A“ apygardos štabo viršininkas Vitkus, slapyvardis Kazimieraitis. Prašau pasižymėjusius likviduojant Kazimieraitį pristatyti vyriausybei apdovanoti:

1. manevrinės grupės Nr. 2 viršininką, majorą Tuševskij,
2. būrio vadą, leitenantą Astrachancevą,
3. skyriaus vadą, jaun. seržantą Kapūstiną,
4. raudonarmietį Sineginą,
5. raudonarmietį Povarenką,
6. raudonarmietį Savinychą.

Priedas: schema, laikrodis, priklausantis Kazimieraičiui, Manevrinės grupės Nr. 2 viršininko raportas.

Pasirašo:

Varėnos apskrities MVD skyriaus viršininkas papulkininkis Gocėv MVD kariuomenės pietų grupės vadas majoras Morozov
MVD kariuomenės pietų grupės štabo viršininkas vyresnysis leitenantas Funtikov.

Taip žuvo Dainavos apygardos įkūrėjas, o tuo metu Pietų Lietuvos partizanų štabo viršininkas J. Vitkus-Kazimieraitis. Jo kūnas išniekintas Leipalingyje.

APIE ŠEIMĄ

J. Vitkus 1927 metais susituokė su Genovaite Grybauskaite (1904–1980). Su žmona susilaukė 7 vaikų: 1928 m. gimė sūnus Vitolis (tais pačiais metais mirė), 1930 m. sūnus Vytautas (mirė 2006), 1933 m. sūnus Rimgaudas, 1934 m. sūnus Algimantas Kazimieras (mirė 1999), 1937 m. sūnus Kastytis ir dukra Jūratė Teresė, 1944 m. sūnus Liudas.

Sovietai Juozo Vitkaus žmoną su šešiais mažamečiais vaikais 1948 m. ištrėmė į Irkutsko sritį, Usoljės rajoną, dirbti sunkių miško darbų.

ATMINIMO ĮAMŽINIMAS

1947 m. rugsėjo 25 d. Dainavos apygardos partizanų vadų sąskrydyje Merkio rinktinė pavadinta Partizano Kazimieraičio vardu. 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžio prezidiumas suteikė Laisvės Kovotojo Karžygio vardą ir apdovanojo 1-ojo laipsnio Laisvės Kovos kryžiumi su kardais (po mirties).

Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, kovotojo už laisvę nuopelnai buvo deramai įvertinti.

1990 metais žūties vietoje Žaliamiškyje pastatytas koplytstulpis, atidengtos memorialinės lentos Vilniuje, Pamėnkalnio gatvėje, prie namo Nr. 22, kuriame veikė pagrindinė „Kęstučio“ organizacija, ir prie Karo mokyklos administracinio

pastato Aukštojoje Panemunėje Kaune. Lietuvos kariuomenės Inžinerijos batalionas pavadintas Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vardu, jo vardu pavadintos gatvės Vilniuje ir Kaune. Pastatyti atminimo kryžius Merkinės kryžių kalnelyje, kenotafas Alytaus miesto kapinėse, paminklinis akmuo gimtinėje Ketūnų kaime, Tirkšlių pagrindinei mokyklai suteiktas Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vardas.

1997 m. lapkričio 20 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu J. Vitkus apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Didžiuoju kryžiumi (po mirties), 1998 m. sausio 26 d. jam suteiktas pulkininko laipsnis (po mirties).

1997 m. gruodžio 22 d. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistenci-

jos tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija J. Vitkui pripažino kario savanorio teisinį statusą (po mirties).

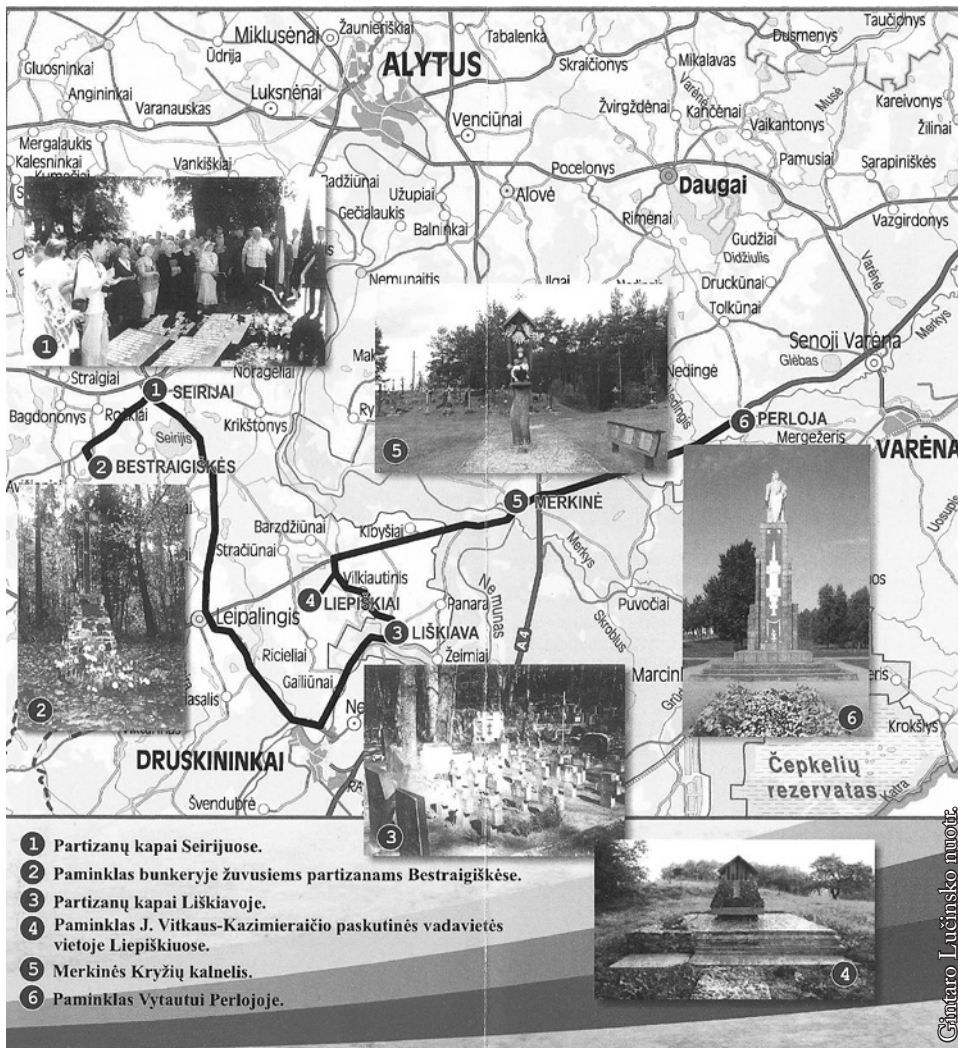
2001 metais sūnus Vytautas išleido knygą „Pulkininkas Kazimieraitis: Pietų Lietuvos srities vado Juozo Vitkaus gyvenimas, veikla, šeimos likimas“.

Dainavos apygardos įkūrėjo, Pietų Lietuvos partizanų srities vado, pulkininko leitenanto J. Vitkaus-Kazimieraičio kovos ir žūties vieta Druskininkų savivaldybėje, Leipalingio seniūnijoje, Janavo kaime, 2002 m. kovo 29 d. įtraukta į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą.

Tiksliau apibūdinti žmogų, kuris buvo ir yra laikomas partizanų idealu, kaip tai padarė kitas partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas savo atsiminimuose, neįmanoma: „Kazimieraičiui žuvus, sąjūdis neteko vieno iš aukščiausiųjų savo vadų, be galo atsidavusio savo Tėvynei. Aš kaip pavyzdį keliau Kazimieraičio asmenybę: žmogų, kuris visas savo dvasines ir fizines jėgas paskyrė Lietuvos išlaisvinimo kovai; karininką, kuris iki paskutinio atodūsio tesėjo duotąją priesaiką; kovotoją, kuris pelnytai buvo ir yra laikomas partizanų idealu. Jis įgijo meilę ir pagarbą visų partizanų ir jų vadų, turėjo didžiulę įtaką dėl to, kad buvo išsižadėjęs asmeniškos gerovės, be galo pasišventęs sąjūdžio reikalams, nepaprastai darbštus, teisingas, kantrus, blaivus ir labai religingas žmogus...“

J. Vitkaus-Kazimieraičio palaidojimo vieta nežinoma. Jam amžino poilsio namais tapo Dzūkijos miškas.

Žmogus nueina amžinybėn, bet jo šešėlis gali driektis per laiko erdves šimtus metų į priekį. Tokius žmones valstybės ir tautos vadina savo didvyriais. Lietuva per šimtmečius turėjo daug didvyrių, bet okupacija, siekusi panaikinti tautos atmintį, norėjo ir juos ištrinti iš mūsų atminties. Nepavyko.

Žygio žemėlapis-schema

„Suvalkijos“ draugija organizuoja konferenciją

Prieš dvidešimt metų Marijampolėje įsikūrė Suvalkiečių draugija „Suvalkija“ (www.draugijasuvalkija.lt). Pagrindinis jos tikslas – įamžinti iš Vokietijos okupuoto Suvalkų krašto į TSRS okupuotos Lietuvos teritoriją perkeltų asmenų atminimą ir ginti nuo dviejų okupantų susitarimo nukentėjusių asmenų teises. Visuomeninei organizacijai šie dvidešimt metų buvo nuolatinių ieškojimų ir... laimėjimų metai. Pirmiausia reikėjo įrodyti Lietuvos valdžios ir valdymo institucijoms, kad Vokietija ir Tarybų Sąjunga tikrai 1941-01-10 d. pasirašė Gyventojų mainų sutartį! Pasirašius šią sutartį prievarta pagal tautinį požymį buvo perkelta 80% nuo senų senovės Suvalkų krašte kompaktiškai gyvenusių lietuvių. Perkėlimo metu šie asmenys neteko po 1920 metų

turėtos Lenkijos pilietybės ir iškart tapo TSRS piliečiais. Todėl atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę jie netapo lygiateisiais valstybės piliečiais, nes neturėjo Lietuvos valstybės pilietybės iki 1940-06-14 d.

Per dvidešimt nuoseklios ir kryptingos veiklos metų glaudžiai bendraujant su Lietuvos Seimo ir Vyriausybės institucijomis draugijai pavyko įtvirtinti nuo abiejų okupacijų nukentėjusių asmenų lygiateisiškumą. Dabar veikloje jau reiškiasi aktyvūs ir sąmoningi perkeltųjų vaikai ir vaikaičiai. Siekdama restitucinių Lietuvos įstatymų lygiateisiškumo ir Lietuvos įstatymų pataisų priėmimo visuomeninė organizacija tvirtino valstybės demokratines nuostatas. Todėl ilgai ir sėkmingai veikiančios visuomeninės organizacijos darbą tikslinga apibendrinti konferencijoje.

Draugijos taryba paruošė konferencijos projektą „Suvalkija“ – 20 metų demokratijos ir žmogaus teisių sargyboje“. Marijampolės savivaldybė jai organizuoti skyrė lėšų iš NVO fondo. Konferencija vyks Marijampolėje 2015-12-10 d. Joje bus paminėtos ir 1941-01-10 d. pasirašytos Gyventojų mainų sutarties 75-osios metinės. Nuo šios datos prasidėjo Suvalkų krašto priklausomybės Lenkijai įtvirtinimas. Vėliau vykusios Potsdamo ir Helsinkio konferencijos tik patvirtino tą faktą pokario sienų neliečiamumu. Tad 2015-12-10 dieną Marijampolėje Suvalkiečių draugijos „Suvalkija“ organizuojama konferencija bus įdomi ne tik perkeltiems asmenims ir jų artimiesiems, bet ir Suvalkų krašto lietuvių saugantiems šviesuoliams.

Pirmininkė Birutė Kižiėnė

poland@transcom.com
Atsiliepk!

KĄ SIŪLOME?

- darbo sutartį
- darbą nuo 8:00 iki 20:00 val.
- profesionalų mokymą
- asmeninio tobulėjimo galimybes
- malonią atmosferą

KLIENTŲ APTARNAVIMO LIETUVIŲ KALBA KONSULTANTAS

Ateinančių telefono skambučių priėmimas ir namų ūkio reikmenų srities klientų kompleksiškas aptarnavimas

KO PAGEIDAUJAME?

- lietuvių kalbos mokėjimo (min. lygmuo C2)
- anglų kalbos mokėjimo (min. lygmuo B2)
- gebėjimo bendrauti lenkų kalba

Jau dabar prisijunk prie mūsų kolektyvo!

Transcom

*Brangioji Mama,
Neliūdėkit, kad metai nuplasnojo
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus.
Jums jubiliejų gražų dovanajo,
O dienos verčia vėl naujus lapus.
Tegul jos būna saulėtos ir šviesios,
Be debesėlių, be piktų audrų,
Te džiaugsmas nuolat ranką Jums ištiesia
Ir eina su Jumis gyvenimo keliu.*

Danutei Batvinskienei
iš Trumpalio kaimo
50-ojo jubiliejaus proga
nuoširdžiausius sveikinimus siunčia

Vyras Jurgis, dukros, sūnūs ir anūkai

**PARDUODAME AKMENS ANGLI
patraukliomis kainomis.**

Perkant daugiau kaip 4 tonas tonos kaina 570 zł.
Juozas Zubavičius, Seinai, Konarskio g. 4
Tel. 606 459 579, 87 5173 137

*Ne skaičiai nulemia metus, o mūs keliai, darbai ir mintys.
Tai, kuo praturtinam kitus, mokėdami save dalinti.
Tad liki visada toksai, kokį mes mylim ir pažįstam,
Su širdimi gera, jaukia ir siela, kupina stiprybės!*

70-ojo gimtadienio proga
Juožą Šimčiką
iš Skarkiškių sveikina

*Žmona Onutė, dukra Aldutė,
sūnūs Jonas ir Tadas bei
sūnūs Romas, Vitas ir Juozas su šeimomis*

Spalio 14 d. gimtadienį švenčia **Juozas Šimčikas**
iš Skarkiškių kaimo ir jo sūnus **Romas**.

*Būkit laimingi rytui išaušus,
Būkit laimingi sutemus vakare,
Būkit laimingi visur ir visada.*

Geros sveikatos ir Dievo palaimos linki
Moliušių šeima

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2016 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Kitos užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2015 09 26 – 10 12

Generalinio prokuroro paieškos, žinia apie galimą milijardinę Lietuvos skolą Rusijai dėl energetinės sutarties nevykdymo bei dviejų žymių artistų Stasio Povilaičio ir Galinos Dauguvietytės netektis – šiems įvykiams šalies žiniasklaida skyrė daugiausia dėmesio.

„Seimo antausis: atmetė kandidatūrą į generalines prokurores“, „Antras antausis: Seimas atmetė Editos Dambrauskienės kandidatūrą į generalines prokurores“ – tokie ir panašūs žodžių junginiai vyravo žiniasklaidoje, kai Seimas atmetė antrą Prezidentės Dalios Grybauskaitės pasiūlytą kandidatą į generalinio prokuroro postą – Kaišiadorių rajono apylinkės teismo pirmininkę Editą Dambrauskienę. Šiomet parlamentas jau buvo atmetęs ir Kauno apygardos teismo pirmininko Nerijaus Meilučio kandidatūrą.

Įdomiausia, jog prieš balsavimą parlamente daug kas teigė, kad tai tik formalumas. Mat beveik visos frakcijos kalbėjo, jog kandidatė jiems paliko gerą įspūdį. Taip sakė ir Seimo pirmininkė Loreta Grauzininienė. Tačiau balsuojant slaptai rezultatai pasirodė visai ne tokie, kokių laukta.

„Slaptas balsavimas Seime: melavo ar nevaldė situacijos?“ – svarstė Alfa.lt. „Toks balsavimo rezultatas gerokai nustebino Seimo pirmininkę L. Grauzininienę – ji pareiškė, kad frakcijų seniūnai „nevaldo situacijos“. Šiuo metu socialdemokratai, konservatoriai ir Liberalų sąjūdis kartu Seime turi 82 parlamentarų, o už E. Dambrauskienės kandidatūrą buvo tik 50 Seimo narių. Prieš buvo 49, susilaikė 19.

Vadinasi, paramą prezidentės pasirinktai kandidatėi žadėję trijų partijų atstovai arba iš tikrųjų nesugebėjo

suvaldyti situacijos frakcijų viduje, arba, iš Seimo tribūnos žadėdami balsuoti „už“, melavo. Būtent tokią versiją iškėlė Seimo narys konservatorius Rokas Žilinskas.

„Mes kalbame apie drausmę ir solidarumą, todėl Seimo pirmininkės pastaba, kad frakcijų lyderiai nevaldo situacijos, yra šiek tiek per švelni. Frakcijų lyderiai melavo“, – užsiminė politikas.“

Tiesa, kai kurie Seimo nariai, daugiausia konservatoriai, kėlė versiją, jog tikrasis tokio balsavimo motyvas – kerštas D. Grybauskaitei. „Teisėsaugą pavertė cirku, arba kodėl prokuratūra – be galvos“, – portale Delfi.lt samprotavo Dainius Sinkevičius. „Išdidžiai save tautos išrinktaisiais vadinantys Seimo nariai toliau griauja ir taip netvirtus mūsų valstybės pamatus – antrą kartą iš eilės nepatvirtinę generalinio prokuroro kandidatūros, politikai toliau veliasi į nereikalingus žaidimus, savo įkaitais pasirinkdami teisėsaugos struktūras. (...) Žaisdamas nebrandžius žaidimus Seimas griauja ne tik visuomenės pasitikėjimą prokuratūra – jau ne kartą susikompromitavę, bet vis tiek su pasididžiavimu save išrinktaisiais vadinantys politikai griauja mūsų valstybę, demonstruoja nihilizmą.

(...) Kol Seimas nesivadovaus sveiku protu, teisėsaugoje negalėsime matyti taip išsvajotų permainų.“

Tame pačiame portale Linas Balsys, Lietuvos žaliųjų partijos pirmininkas ir buvęs D. Grybauskaitės patarėjas, savo komentare „Kišeniniams prokurorams tarėme „ne“ rašė: „Svarbiausia dabar – jog pasiuntėme žinią poniai prezidentei: Seimas yra Tautos atstovybė, o ne pritarimų prezidentei mašina. Kiekvienas Seimo narys yra atsakingas ir įsipareigojęs tik savo rinkėjams ir gina jų interesus, per tai

– Valstybės interesus. Lietuva – tai ne prezidentė, Lietuva – tai mūsų šalies žmonės. Labai tikiuosi, jog po antro žlugimo prastumti į vieną svarbiausių postų Lietuvos teisėsaugoje sau lojalius statyinius, prezidentė galų gale supras, jog, norint rimto Seimo pritarimo, grįsto kiekvieno Seimo nario sąžine, o ne sandėriais su frakcijų lyderiais, reikia ieškoti tikrai profesionalių kandidatų, sąžiningų, tvirtų ir nebijančių net pačiai prezidentei pasakyti „ne“, kada to reikia. Generalinio prokuroro, kuris sugebėtų suvienyti ir uždegti atsidavusiam darbui kovoje su nusikalstamumu ir korupcija visų prokuratūrų prokurorus. Generalinio, kuris pats būtų lyderis, o ne viršininkas. Lyderis – tai tas, kuris pats rodo pavyzdį ir jį bendražygiai gerbia. Viršininkas – kuris dalina nurodymus ir nori, kad jo bijotų. Ir pats bijo – aukštesnės, Lietuvos Viršininkės. Džiaugiuosi, jog Seimas šiandien nors per vieną žingsnelį priartėjo prie Lyderių Lietuvos, toliau nuo viršininkų ir švogerių krašto, kur žmonės aktyviausiai balsuoja kojomis.“

Ką reiškia antrojo Prezidentės kandidato į generalinius prokurorus atmetimas, svarstė portalas Tv3.lt. „Politologai pateikia skirtingas versijas, kas lėmė tokį Seimo sprendimą, tačiau sutaria dėl vieno – tai liudija apie besitęsiantį konfliktą tarp tautos išrinktųjų ir šalies vadovės, kuris gali turėti ir artėjančių parlamento rinkimų prieskonį.

Portalo kalbintas Mykolo Romerio universiteto dėstytojas, politologas Vytautas Dumbliauskas svarstė, jog Seimo sprendimą atmesti E. Dambrauskienės kandidatūrą galėjo lemti du veiksniai. „Viena dimensija – kažkokie teisininkai, prokurorai gal nenorėjo tos kandidatės ir veikė

per artimus sau ar pažįstamus Seimo narius. (...) Kita dimensija – Seimo ir prezidentės santykiai. Manau, kad dalis Seimo narių yra pikti ant prezidentės, yra kažkoks noras atkeršyti už kažką. Yra ta įtampa tarp prezidentės ir valdančiosios daugumos, kai prezidentė kritikuoja Vyriausybę“, – komentavo V. Dumbliauskas.“

Seimui nubalsavus prieš E. Dambrauskienės skyrimą generaline prokurore, D. Grybauskaitė kritikavo parlamentą dėl neatsakingumo prieš artėjančius rinkimus. „Prokuratūra tapo priešrinkiminio politikavimo įkaite. Tai neatsakingas požiūris į šalies teisingumo sistemą, kuris dar labiau griauna žmonių pasitikėjimą prokuratūra“, – Prezidentės komentarą perdavė jos spaudos tarnyba.

D. Grybauskaitė po tokio parlamento balsavimo net pareiškė, jog iki kitų Seimo rinkimų 2016 metais naujos kandidatūros nesiūlys. Vėliau ji teigė, jog „ar teiks kandidatą šiam Seimui, priklausys nuo to, ar Seimas išdrįs balsuoti viešai, ir paaiškės po konsultacijų su Seimo frakcijomis“.

„Maskva driokstelėjo milijardinių šantažų“ – tokiu nerimastingu pavadinimu dienraštyje „Lietuvos rytas“ išspausdintame straipsnyje rašyta: „Dar prieš keturiolika metų Lietuvos energetikų pasirašyta sutartis su Rusija dabar gali brangiai kainuoti mūsų šaliai. Amerikiečių televizijai CBS duotame interviu V. Putinas pareiškė, kad Lietuvos ir kitų Baltijos šalių atsijungimas nuo Rusijos elektros sistemos daug kainuos ir pačiai Rusijai, ir Europos Sąjungai, nes esą bus izoliuota Kaliningrado sritis.“

(...) Tai ne pirmas kartas, kai V. Putinas žarsto perspėjimus dėl Baltijos šalių energetinės nepriklausomybės. Tačiau šį kartą jis turi ginklą, kurį, pasirodo, Maskvai įdavė patys Lietuvos energetikai – sutartį, pasirašytą dar 2001 metais. Lietuva, Latvija, Estija, Baltarusija ir Rusija tuomet BRELL sutartimi įsipareigojo, kad šių valstybių elektros sistemos

dirba sinchroniškai kartu su Rusija. Jei bent viena šalis norėtų išstoti iš šios sutarties, kitoms turėtų kompensuoti nuostolius.

Šiuo metu Lietuva ketina jungtis prie Vakarų elektros sistemos ir tapti visiškai nepriklausoma nuo Rusijos. Kaip tik dabar Maskva ir priminė tą sutartį.“

Tuo metu BNS Spaudos centre išplatintas Seimo socialdemokratų frakcijos pranešimas: „Panika dėl BRELL – sąmoningai politinių oponentų pučiamas burbulas?“ Jame rašyta: „Kilusios kalbos apie milijardinius nuostolius trims Baltijos šalims pasitraukus iš BRELL elektros žiedo, jungiančio Baltijos šalis, Baltarusiją ir Rusiją, yra niekuo nepagrįstos, o teiginiai apie patirtų nuostolių kompensavimą yra iš piršto laužti.“

„Šiuo metu nevyksta jokie svarstymai dėl kompensavimo sutarties sąlygų keitimo. Atsijungimas iš BRELL sistemos bus ilgalaikis procesas. Jeigu kažkas galvoja, kad galima nukirpti kažkokius laidus arba sumontuoti tam tikrus jungiklius ir elektros tiekimą iš vienos sistemos nutraukti ir pradėti naudotis iš kitur, tai mažai primityviai“, – sako Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius. (...) „Panašu, jog visa ši istorija pirmiausiai kyla dėl politinių oponentų sukulto erzelio. Nieko konstruktyvaus negalėdami pasiūlyti, jie tiesiog bando kvailinti Lietuvos žmones. Artėjant Seimo rinkimams, o reitingams vis dar išliekant duobėje, konservatoriai bando daryti tai, ką geriausiai moka – prikurti nebūtų baimių ir iliuzijų“, – įsitikinusi Seimo narė B. Vėsaitė.“

Sutartį iš Lietuvos pusės 2001 m. pasirašęs tuometinis „Lietuvos energijos“ vadovas Dangiras Mikalajūnas, dabar dirbantis Rusijos elektros energijos milžinės „Inter RAO UES“ atstovybės Belgijoje vadovu, sako, kad kalbos apie galimą milžiniškų nuostolių kompensavimą yra nesusipratimas. „Man atrodo, kad čia kažkoks nesusipratimas arba žmonių

nežinojimas. Ta BRELL sutartis yra techninė sutartis, pasirašyta tuo laiku, kai nebuvo kitų sąlygų. Mes, tarp kitko, pasirašėme metais vėliau negu estai ir latviai ir buvome visą sistemą įstatę į nepatogią situaciją. Dėl nuostolių, tai aiškiai parašyta, kad dėl išėjimo šalys turi tartis, kad nenukentėtų nė viena šalis. Buvo turima galvoje, kad jeigu išėina šalis, tai turi matyt, pateikti garantijas, kad avariniu atveju neįtakos kaimyninių sistemų, rezervų nereikės“, – agentūrai BNS kalbėjo D. Mikalajūnas.

Apie tai rašė ir „Ūkininko patarėjas“. Žurnalistas Stasys Jokūbaitis kalbėjosi ir su buvusiu energetikos ministru, nepriklausomu energetikos ekspertu Arvydu Sekmoku, kuris teigė: „Pasirašytoje sutartyje apie jokias kompensacijas nekalbama. Galima tą sutartį vadinti bloga ar gera, bet joje iš esmės yra aptarti teisiniai suformuoti elektros žiedo dalykai. Tas mistines milijardines sumas iš kažkur ištraukė ponas Putinas. Kodėl būtent šiuo momentu jis išmetė tą kortą, galima tik spėlioti. Dūmų be ugnies nebūna, tačiau kur šiuo metu ugnis rusena, negalėčiau pasakyti, tiesiog turime atidžiai stebėti situaciją.“

„Didžiąja mūsų kaimynei nepatinka, kad jau į pabaigą eina istorinio Lietuvos energetikos projekto statyba. Per šį elektros „greitkeli“ Lietuvos elektros sistema ateityje bus sujungta su Europos elektros sistema. Galima elektros jungtis su Lenkija atvers mums galimybę sinchroniškai veikti su kitų Vakarų Europos valstybių energetikos sistemomis ir leis plėtoti bendrą Europos elektros rinką.“

Iki linijos statybos darbų pabaigos liko maždaug mėnuo. Po ne mažiau kaip 100 dienų vyks bandymai. Tai bus pirmoji elektros jungtis, sujungianti Lietuvos ir Vakarų Europos elektros sistemas, kuriose elektra abiem kryptimis tekės iki 500 MW galia“, – rašė autorius.